

«Mottakernavn»

«Adresse»

«Postnr» «Poststed»

«Kontakt»

Saksbehandler, innvalgstelefon

Thea M.L. Belseth,

Statsforvalteren minner om at det fra 01.06.26 trer i kraft endringer i pasient- og brukerrettighetsloven og psykisk helsevernloven

Vi viser til brev fra Helsedirektoratet datert 03.03.26 «Informasjon og invitasjon til webinar om endringer i lov om psykisk helsevernloven fra 1. juni 2026» og brev datert 18.05.26 sendt til landets kommuner, helseforetak m.fl.

Vi minner om at lovendringene trer i kraft fra mandag 01.06.26, og at Helsedirektoratet da legger ut oppdaterte rundskriv til lovene som er endret i tråd med lov – og forskriftsendringene.

Under har vi oppsummert noen av endringene:

Pasient- og brukerrettighetsloven:

Pasient- og brukerrettighetsloven § 4-3 - endringer i samtykkereglene:

1. Begrepet samtykkekompetanse blir erstattet med beslutningskompetanse.
2. Sykdomsvilkåret blir opphevet. Det som skal vurderes er om pasienten er i stand til å forstå hva beslutningen gjelder og konsekvensene av beslutningen. Det er ikke lenger noe krav om at den manglende sykdomsforståelsen skyldes sykdom.
3. Kravet er ikke lenger at det er «åpenbart» at pasienten mangler beslutningskompetanse. Det er nå tilstrekkelig at det vurderes som overveiende sannsynlig at beslutningskompetansen mangler. Med «overveiende sannsynlig» menes mer enn 50 prosent sannsynlig.
4. Den nye lovteksten i pbrl. § 4-3, 2. ledd er: «*Beslutningskompetansen kan bortfalle dersom det er overveiende sannsynlig at pasienten ikke er i stand til å forstå hva den aktuelle beslutningen gjelder og konsekvensene av beslutningen*».

Pasient- og brukerrettighetsloven § 4-6 andre ledd - utvidet mulighet for å gi helsehjelp til pasienter med alvorlig sinnslidelse og som ikke motsetter seg

Pasienter uten beslutningskompetanse med alvorlig sinnslidelse, kan etter lovendringen få behandling i psykisk helsevern, for eksempel innleggelse eller medikamentell behandling, eller medikamentell behandling i andre deler av helsetjenesten etter reglene i pbrl. § 4-6 andre ledd. Dette forutsetter at pasienten ikke motsetter seg helsehjelpen og at de øvrige vilkårene er oppfylt. Det er ansvarlig for helsehjelpen som tar beslutningen om å gi helsehjelpen. I andre deler av helsetjenesten kan dette for eksempel være fastlege og sykehjemslege.

Pasient- og brukerrettighetsloven § 4-6 femte og sjette ledd:

«Dersom det treffes beslutning om å gi helsehjelp for en psykisk lidelse etter andre ledd til en pasient som har, eller antas å ha, en alvorlig sinnslidelse, skal lederen for kontrollkommisjonen for psykisk helsevern underrettes og motta kopi av de relevante delene av pasientens journal. Kontrollkommisjonens leder skal ved mottak av underretningen så snart som mulig forvise seg om at riktig framgangsmåte er fulgt og at beslutningen bygger på en vurdering av vilkårene i andre og tredje ledd.»

Når det gis helsehjelp for en alvorlig sinnslidelse etter andre ledd, skal kontrollkommisjonen, hver sjette måned etter at beslutningen er tatt, av eget tiltak, vurdere om lovens vilkår er oppfylt. Ansvarlig helsepersonell skal gi kontrollkommisjonen en oppdatert vurdering av pasientens situasjon.»

Dette er nytt. Når det tas en beslutning etter § 4-6 andre ledd der pasienten har en alvorlig sinnslidelse, mangler beslutningskompetanse og ikke motsetter seg, så skal:

- Kontrollkommisjonens leder skal informeres om og kontrollere beslutningen
- Kontrollkommisjonen skal deretter utføre kontroll hver sjette måned

Liste over aktuelle kontrollkommisjoner ligger her: [Kontrollkommisjonen for psykisk helsevern - Helsedirektoratet](#)

Vi viser ellers til endring i pasient- og brukerrettighetsloven § 4-3 femte ledd:

Den nye lovteksten er: *Undersøkelse og behandling av psykiske lidelser hos personer som mangler beslutningskompetanse etter annet ledd og som motsetter seg helsehjelpen, kan bare skje med hjemmel i psykisk helsevernloven.*

Det vil si at ved motstand er det fremdeles krav om tvunget psykisk helsevern.

Psykisk helsevernloven

Ny regel om legemiddelbehandling uten eget samtykke på sykehjem i lov om psykisk helsevern (phl.) § 4-8 a: *Vedtak om behandling med legemidler etter § 4-4 kan, etter avtale med kommunen, gjennomføres på sykehjem dersom dette er en klart bedre løsning for pasienten enn å bli behandlet i institusjon for psykisk helsevern. Det kan, om nødvendig, brukes tvangsmidler etter § 4-8 andre ledd bokstav c og d.*

Behandling som pasienten motsetter seg, kan ikke gjennomføres på pasientens rom eller i lokaler som pasienten bruker i det daglige, med mindre dette er den klart beste løsningen for pasienten. Det samme gjelder undersøkelser som er nødvendige for å kunne fatte vedtak for å gjennomføre behandlingen.

Bestemmelsen åpner for at vedtak om tvangsmedisinering etter phvl. § 4-4 kan gjennomføres for pasienter som bor på sykehjem, om nødvendighet med fysisk makt. I forarbeidene er det presisert at hovedmålgruppen for bestemmelsen vil være pasienter som har en alvorlig demenssykdom i tillegg til en alvorlig psykisk lidelse.

Vilkårene for å gjennomføre tvangsmedisineringen på sykehjem er at:

- det er den klart beste løsning for pasienten
- tvungent psykisk helsevern må være etablert (phvl. § 3-3 jf. § 3-5) og faglig ansvarlig psykiater må fatte tvangsmedisineringsvedtaket (phv. § 4-4)
- psykisk helsevern ved faglig ansvarlig er ansvarlig for behandlingen.
- det må foreligge en avtale om gjennomføring mellom spesialisthelsetjeneste og kommunen/sykehjemmet

Videre er det presisert:

- tvangsbehandlingen skal ikke gis på pasientens rom eller i lokaler som pasienten bruker i det daglige, med mindre det er den klart beste løsningen
- ved behov for fysisk makt for å gjennomføre legemiddelbehandlingen, åpnes det for bruk av kortvarig fastholding eller korttidsvirkende legemidler (som oftest beroligende) etter vilkårene i phvl. § 4-8
- faglig ansvarlig i psykisk helsevern må fatte § 4-8 vedtaket

Andre lovendringer:

Lov om psykisk helsevern § 4-4 b – Rammer for å gi ECT (elektrokonvulsiv behandling) uten samtykke reguleres i denne bestemmelsen. Dette betyr at ECT ikke kan gjennomføres etter pbrl. § 4-6 jf. § 4-6 fjerde ledd.

Lov om psykisk helsevern § 4-2 a – Lovfesting av krav om løpende vurdering av om lovens vilkår for tvangsbruk er oppfylt.

Lov om psykisk helsevern § 3-3 a nytt fjerde til sjette ledd – Lovfesting av faglig ansvarliges plikt til å vurdere fare/voldsrisiko.

Lov om psykisk helsevern § 3-5 tredje ledd – omhandler plikt til samarbeid med kommunens helse- og omsorgstjeneste ved overgang til tvunget psykisk helsevern uten døgnopphold.

Pasient- og brukerrettighetsloven § 3-1 (medvirkning) - nytt fjerde ledd og § 3-3 (informasjon) - nytt tredje ledd – utvidede pårørenderettigheter ved fare og av hensyn til barn.

Helsepersonelloven - endring i §§ 25 og 29 fra 1. juli 2026 – utvidet adgang til deling av taushetsbelagte opplysninger – ved fare for pasientens liv eller andres liv eller helse.

For mer informasjon om lovendringene

[Helsedirektoratet legger ut informasjon på sine sider:](#)

[Psykisk helsevernloven - Helsedirektoratet](#) (under overskriften Informasjon om lovendringer).

Lenke til webinar: [om endringer i psykisk helsevernloven og pasient- og brukerrettighetsloven som trer i kraft fra 1. juni 2026](#)

[Presentasjon fra webinar](#)

Informasjonsbrev fra Helsedirektoratet datert 03.03.26 og 18.05.26 til kommuner, helseforetak m.fl. [Informasjon og invitasjon til webinar om endringer i psykisk helsevernloven fra 1 juni 2026 oppdatert.pdf](#)

Prop. 31 L (2024-2025) Endringer i psykisk helsevernlov og pasient- og brukerrettighetsloven. [Prop. 31 L \(2024-2025\) - regjeringen.no](#)

01.06.26 publiserer Helsedirektoratet rundskrivene til lovene som er oppdatert i tråd med lov- og forskriftsendringene.

Endringene i mal for vedtak etter pasient- og brukerrettighetsloven er publisert på Helsedirektoratets sider [Vedtak etter pasient- og brukerrettighetsloven kapittel 4 A - Helsedirektoratet](#)

Med hilsen

Thea M.L. Belseth
assisterende avdelingsdirektør

Helseavdelingen

Dokumentet er elektronisk godkjent

Mottakerliste:

Asker kommune	Katrineåsveien 20	3440	RØYKEN
Fredrikstad kommune	Postboks 1405	1602	FREDRIKSTAD
Sarpsborg kommune	Postboks 237	1702	SARPSBORG
Marker kommune	Postboks 114	1871	ØRJE
Rakkestad kommune	Postboks 264	1891	RAKKESTAD
Våler kommune	Herredshuset, Kjosveien 1	1592	VÅLER I VIKEN
Råde kommune	Skråtorpveien 2A	1640	RÅDE
Skiptvet kommune	Postboks 115	1806	SKIPTVET
Moss kommune	Postboks 175	1501	MOSS
Halden kommune	Postboks 150	1751	HALDEN
Hvaler kommune	Storveien 32	1680	SKJÆRHALDEN
Aremark kommune	Rådhuset	1798	AREMARK
Drammen kommune	Postboks 7500	3008	DRAMMEN

Kongsberg kommune	Postboks 115	3602	KONGSBERG
Ringerike kommune	Postboks 123 Sentrum	3502	HØNEFOSS
Hole kommune	Viksveien 30	3530	RØYSE
Flå kommune	Sentrumsvegen 24	3539	FLÅ
Nesbyen kommune	Alfarvegen 117	3540	NESBYEN
Gol kommune	Gamlevegen 4	3550	GOL
Hemsedal kommune	Hemsedalsvegen 2889	3560	HEMSEDAL
Ål kommune	Tingstugu, Torget	3570	ÅL
Hol kommune	Ålmannvegen 8	3576	HOL
Sigdal kommune	Borgestubakken 2	3350	PRESTFOSS
Krødsherad kommune		3536	NORESUND
Modum kommune	Postboks 38	3371	VIKERSUND
Øvre Eiker kommune	Postboks 76	3301	HOKKSUND
Lier kommune	Postboks 205	3401	LIER
Flesberg kommune	Lampelandhagan 7	3623	LAMPELAND
Rollag kommune	Vrågåvegen 10	3626	ROLLAG
Nore og Uvdal kommune	Sentrum 16	3630	RØDBERG
Bærum kommune	Postboks 700	1304	SANDVIKA
Aurskog-Høland kommune	Rådhusveien 3	1940	BJØRKELANGEN
Eidsvoll kommune	Postboks 90	2081	EIDSVOLL
Enebakk kommune	Prestegårdsveien 4	1912	ENEBAKK
Frogn kommune	Postboks 10	1441	DRØBAK
Gjerdrum kommune	Postboks 10	2024	GJERDRUM
Hurdal kommune	Minneåsvegen 3	2090	HURDAL
Lørenskog kommune	Postboks 304	1471	LØRENSKOG
Nannestad kommune	Postboks 3	2031	NANNESTAD
Nes kommune	Postboks 114	2151	ÅRNES
Nesodden kommune	Postboks 123	1451	NESODDTANGEN
Nittedal kommune	Postboks 63	1483	HAGAN
Rælingen kommune	Postboks 100	2025	FJERDINGBY
Ullensaker kommune	Postboks 470	2051	JESSHEIM
Vestby kommune	Postboks 144	1541	VESTBY
Ås kommune	Postboks 195	1431	ÅS
Oslo kommune	Rådhuset	0037	OSLO
Indre Østfold kommune	Postboks 34	1861	TRØGSTAD
Nordre Follo kommune	Postboks 3010	1402	SKI
Lillestrøm kommune	Postboks 313	2001	LILLESTRØM
Jevnaker kommune	Kirkegata 6	3520	JEVNAKER
Lunner kommune	Sandsvegen 1	2740	ROA
Vestre Viken HF	PB 800	3004	DRAMMEN
Oslo universitetssykehus HF	Postboks 4950 Nydalen	0424	OSLO
Diakonhjemmet Sykehus	Postboks 23, Vinderen	0319	OSLO
Lovisenberg Diakonale Sykehus	Postboks 4970 Nydalen	0440	OSLO
Akershus universitetssykehus HF	Postboks 1000	1478	LØRENSKOG
Sykehuset Østfold HF	Postboks 300	1714	GRÅLUM